

ביאורים

קיימת מחלוקת בין הראשונים מהי תכלית המצוות, יש האומרים שהמצוות מעדנות את האדם מבחינה מוסרית, יש האומרים שהמצוות מביאות לדבקות בבורא ויש עוד שיטות. רבי יוסף אלבו קובע שלא משנה באיזו שיטה נבחר - כדי שנוכל להשיג את אותה תכלית בשלמות, עלינו לקיים את המצוות בשמחה.

ממשיך רבי יוסף אלבו ומבאר שהשמחה כל כך חשובה עד שבה תולדה התורה את הקללות הקשות המופיעות בפרשת כי תבוא, כפי שהתורה אומרת: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל".

ניתן היה לכאורה לפרש פסוק זה כך: כל הקללות הכתובות בפרשה הגיעו אליך - כיוון שלא עבדת את ה', ולא קיימת את מצוותי, אף-על-פי שהיית בשמחה ולא היה חסר לך דבר. לפי פירוש זה, השמחה היא לא הגורם לקללה, אלא חלק מהטענה של ה' כלפי עם ישראל. הייתה לכם פרנסה בשפע והייתה לכם שמחה בלב, ובכל זאת לא קיימתם את המצוות.

ר' יוסף אלבו דוחה פירוש זה, משום שאם כך, נלמד מפסוק זה שאם לא תהיה לנו פרנסה ולא נהיה בשמחה, לא ניענש על אי קיום מצוותינו. זו כמובן טעות, ואסור ללמוד כך פסוק זה.

לכן הפירוש השני הוא הנכון: כל הקללות הכתובות בפרשה הגיעו אליך, למרות שקיימת את המצוות, אך לא עשית אותן בשמחה. מכאן אנו לומדים כמה חשובה השמחה בעת קיום המצוות.

נמצא אם-כן שלכל מצוה יש פרטים, שדרכם אנו יודעים איך לקיים את המצוה, וכן יש אופן קיום למצוה - בשמחה. אותה פעולה עצמה כשהיא נעשית מתוך שמחה, היא משובחת ומועילה הרבה יותר.

השמחה בעת קיום המצוה מְגַלָּה שטוב לי בקיום המצוות, מפני שאני מרגיש הזדהות עם רצונו של ה' שנקיים מצוותיו באהבה. וכאשר אדם ניגש לקיום המצוות מתוך חיבור פנימי עם רצונו ה', בודאי יביא הדבר גם לדייק בפרטי המצוות, ולכך ש'מצוה גוררת מצוה'.

הרחבות

• סוכות כל השנה

הַדָּבָר הַנּוֹתֵן שְׁלֵמוֹת אֶל הַמִּצְוָה, פְּדֵי שֵׁשֶׁג עַל-יְדֵיהֶם הַתְּכֵלִית הַמְּכַנֵּן בָּהּ, הוּא הַשְּׂמֵחָה. אומר הרמב"ם: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב" [דברים כח, מז], וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר "אל תתהדר לפני מלך" [משלי כה, ו]. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה, וכן דוד מלך ישראל אמר: "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" [שמואל ב, ו] ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה'" [לולב ח, טו].

הקשה הרבי מליובביץ': "והרי חובת השמחה בעשיית המצות ובאהבת האל אינה שייכת להלכות סוכה ולולב, ומדוע הכניסה הרמב"ם כאן?" ותירץ: "אלא שהכח לשמחה של מצוה ואהבת האל, שצריך להיות אצל האדם תמיד, נמשכת מהשמחה שמבאר שם הרמב"ם לפני זה - ה'שמחה יתירה' שבחג הסוכות (שמחת בית השואבה)... כלומר: שלמות גדר השמחה דיום טוב, ובמיוחד 'שמחה יתירה' דחג הסוכות, הרי היא כשהחג פועל ומשפיע באדם שמחה יתירה של מצוה תמיד כל הימים" [לקוטי שיחות לב עמ' 132].

פְּרָק שְׁלֵשִׁים-וְשִׁלְשָׁה

השמחה נותנת שלמות למצווה

הַדָּבָר הַנּוֹתֵן שְׁלֵמוֹת אֶל הַמִּצְוָה, פְּדֵי שֵׁשֶׁג עַל-יְדֵיהֶם הַתְּכֵלִית הַמְּכַנֵּן בָּהּ, הוּא הַשְּׂמֵחָה. כִּי הַשְּׂמֵחָה נּוֹתֵנָת גָּמֵר וּשְׁלֵמוֹת אֶל הַדָּבָר הַנִּפְעֵל, עַד שֶׁהַפֶּעַל הֶאֱחָד בְּעִצְמוֹ ° - כְּשִׁיעֵשָׂה בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב-לֵב, יִקְרָא "מַעֲלָה"; וְכֹאשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּעִצְבוֹן, יִקְרָא "פְּחִיתוּת". וְזֶה דָּבָר נִתְבָּאֵר בַּמֶּאֱמָר הַשֵּׁנִי מִסֵּפֶר הַמִּזְדוֹת לְאַרִּיסְטוֹ, כִּי הַנְּדִיב - כְּשִׁיעֵשָׂה פֶּעַל הַנְּדִיבוּת וְהוּא שֹׂמֵחַ בְּפֶעַל הַהוּא, יִקְרָא "מַעֲלָה"; וְאִם יַפְעֵלְהוּ בְּעִצְבוֹן, יִקְרָא "פְּחִיתוּת". וְכֵן נִמְצָא הַפְּתוּב [דברים טו, י] מֵיַעַד הַגְּמוּלָה עַל עֲשִׂית הַצְּדָקָה בְּשִׂמְחָה - אָמַר: "נִתְּוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא-יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתֵּךְ לוֹ, כִּי בְּגִלְלַת הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ; תִּלְהַ הַבְּרָכָה בְּ"וְלֹא-יֵרַע לְבָבְךָ", וְלֹא בְּ"נִתְּוֹן תִּתֵּן לוֹ".

העונש הגדול למי שלא עובד בשמחה

וְיִתְבָּאֵר זֶה בְּאוֹר יוֹתֵר שְׁלֵם עַל זֶה-הַדָּרָךְ: אִין סַפְקָ כִּי הַפֶּעַל הַיּוֹתֵר-נִכְבָּד וְהַיּוֹתֵר-מַעֲלָה, רָאוּי שִׁיקְבַּל עֲלָיו שְׂכָר מִה' עַל עֲשִׂיתוֹ, וְהַעֲנֵשׁ עַל הַפְּסוֹ, לְפִי הַדָּרָךְ הַתּוֹרִי. וְאִין בְּעוֹלָם פֶּעַל יוֹתֵר נִכְבָּד וְיוֹתֵר מַעֲלָה שְׂרָאוּי שִׁיקְבַּל עֲלָיו שְׂכָר, כְּפִי הַאֲמָת בְּעִצְמוֹ וְכְפִי הַסְּפִמָּת כָּל הַאֲנָשִׁים, אֲלָ עֲבֹדָת הַש"י. וְנִמְצָא הַפְּתוּב מֵיַעַד הַעֲנֵשׁ הַגְּדוֹל עַל מִי שֶׁאִינוֹ עוֹבֵד הַש"י בְּשִׂמְחָה - אָמַר מֹשֶׁה בְּמִשְׁנֵה-תּוֹרָה [שם כח, מז-מח]: "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא-עֲבַדְתָּ אֶת-יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב לְבַב מְרִב כָּל, וְעֲבַדְתָּ אֶת-אֱיִבֶיךָ" וְגו'; תִּלְהַ הַעֲנֵשׁ עַל שְׂלֵא עֲבַד הַש"י בְּשִׂמְחָה, לֹא עַל שְׂלֵא עֲבַד אֶת ה' בְּמַחְלָט.

פירוש הפסוק "תחת אשר לא עבדת"

וְעֵינֵן הַפְּתוּב יוֹרָה שֶׁפְּרוּשׁוֹ כִּי, כִּי לֹא יִתְכַּן שִׁיאֲמַר שֶׁהַעֲנֵשׁ יִגַּע אֵלָיו עַל שְׂלֵא עֲבָדוּ בְּהִיּוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה; שְׂאִם-כֵּן, יִתְחַיֵּב שְׂלֵא יִהְיֶה הַאֲדָם מְחַיֵּב לְעַבֵּד אֶת הַש"י כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה וּבְרִב כָּל. וּמִזֶּה יִרָאָה שֶׁקִּיּוֹם הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה נּוֹתֵן גָּמֵר וּשְׁלֵמוֹת אֶל הַמִּצְוָה. וְלִזֶּה תִּמְצָא הַמְּשׁוֹרָר [תהלים ק, ב] מְזַהֵיר עַל עֲבֹדָת הַש"י שֶׁתְּהִיָּה בְּשִׂמְחָה - אָמַר: "עֲבָדוּ אֶת-יְיָ בְּשִׂמְחָה, בְּאוֹר לְפָנָיו בְּרִנָּה".

